

ลำดับที่ 14

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการดูแลตนเองเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัย

นางสายพิน ลาภหลาย, นางสาวพรพิมล สัมเกลี้ยง, นางรัชนิพร ทองประเทือง

1. ชื่อเรื่อง

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการดูแลตนเองเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอบางช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ชื่อผู้วิจัย

นางสายพิน ลาภหลาย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบางช้าง
นางสาวพรพิมล สัมเกลี้ยง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปลายกลัด
นางสาวรัชนิพร ทองประเทือง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทางหลวง

3. ชื่อผู้นำเสนองาน

นางสายพิน ลาภหลาย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบางช้าง

4. บทนำและวัตถุประสงค์ เบาหวานเป็นหนึ่งในโรคเรื้อรังที่มีความรุนแรง เป็นโรคที่รักษาไม่หายขาด ทำให้เป็นปัญหา สำคัญทางด้านสาธารณสุขในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกจากข้อมูลการรายงานสถิติสุขภาพของคนทั่วโลก ในปี พ.ศ. 2555 ขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization :WHO) พบว่า 1 ใน 3 ของ ประชากรวัยผู้ใหญ่ มีภาวะ ความดันโลหิตสูง และ 1 ใน 10 ของประชากรป่วย เป็นโรคเบาหวาน โรคนี้พบได้ กับคนทุกเพศทุกวัยแต่จะพบมากในวัยผู้ใหญ่ เนื่องจากสภาวะความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนใน ปัจจุบันที่เปลี่ยนไปทำให้ผู้ป่วยกลุ่มนี้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผู้ป่วยเบาหวาน ตั้งแต่ปี 2557-2559 จำนวน 37,863, 39,890, 41,356 ราย สามารถ ควบคุมระดับน้ำตาลให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ร้อยละ 23.68, 33.14, 33.54 ตามลำดับ อำเภอบางช้างมีผู้ป่วยเบาหวาน ตั้งแต่ปี 2557-2559 จำนวน 870, 900, 1082 ราย สามารถควบคุมระดับน้ำตาลให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ร้อยละ 24.02, 25.94, 20.70 ตามลำดับ และผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลของอำเภอบางช้าง มีจำนวน 697, 720, 868 ราย สามารถควบคุมระดับน้ำตาลให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ร้อยละ 22.07, 24.58, 18.31 ตามลำดับ (ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (HDC) กระทรวงสาธารณสุข, 2559) จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าผู้ป่วยเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี และการควบคุมระดับน้ำตาลให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 40 (กระทรวงสาธารณสุข,2559) จากการศึกษาข้อมูลนำร่องโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ป่วยเบาหวานที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอำเภอ บางช้างไม่สามารถควบคุมน้ำตาลให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม เนื่องจากมีความเข้าใจเรื่องอาหาร การปฏิบัติตัว และการดูแลตนเองที่ไม่ถูกต้อง ถึงแม้จะมีการให้สุขศึกษาโดยเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแบบการส่งเสริมการดูแล ตนเองเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอบางช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบการส่งเสริมการดูแลตนเองเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานที่โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล

5. วิธีการศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ขั้นตอนในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบการดูแลตนเอง ระยะที่ 2 เป็นการวางแผน และกำหนดแนวทางการส่งเสริมการดูแลตนเอง โดยนำแนวทางการส่งเสริมการดูแลตนเองไป

ทดลองปฏิบัติ และประเมินผล ประชากรที่ใช้ในวิจัย ประชากรกลุ่มที่ 1 ผู้ป่วยเบาหวานที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 6 แห่ง รวม 223 คน กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือผู้ป่วยเบาหวานที่มีระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้ามากกว่า 126 มก./ดล. ติดต่อกัน ไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง ระยะเวลาห่างกันไม่เกิน 3 เดือน จำนวน 135 คน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 ใช้การกำหนดตัวอย่างแบบมีมิติ (Dimensional Sampling Technique) คือผู้ป่วยเบาหวานในกลุ่มตัวอย่างที่ 1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 8 คน รวม 48 คน ประชากรกลุ่มที่ 2 คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 28 คน กลุ่มตัวอย่าง ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ละ 1 คน รวม 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แนวคำถามการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test , One way ANOVA และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนมีนาคม 2560 - เดือนสิงหาคม 2560

6. ผลการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) พัฒนารูปแบบการให้บริการคลินิกผู้ป่วยเบาหวานที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอบางซำ จากการให้สุขศึกษารายบุคคล แบบ Brief Advice (BA) เป็นการให้สุขศึกษา รายบุคคลและรายกลุ่ม แบบ Brief Intervention (BI) ตามสภาพปัญหา 2) ภายหลังจากพัฒนา พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือดน้อยกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ และค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ โรคประจำตัวร่วมกับโรคเบาหวาน ดัชนีมวลกาย และผู้ดูแลแตกต่างกันส่งผลให้มีระดับน้ำตาลในเลือดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ถ้ามี อายุ ระยะเวลาการเป็นโรคเบาหวานแตกต่างกันส่งผลให้มีระดับน้ำตาลในเลือดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองแตกต่างกันส่งผลให้ระดับน้ำตาลในเลือดไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการให้บริการผู้ป่วยในคลินิกโรคเรื้อรังของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจากการให้คำแนะนำผู้ป่วยที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงรายบุคคล แบบ Brief Advice (BA) เป็นแบบ Brief Intervention (BI) กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ การรับรู้ และพฤติกรรมการดูแลตนเองเพิ่มขึ้น ระดับน้ำตาลในเลือดลดลง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับคำแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุขแบบรายบุคคล และรายกลุ่ม โดยเน้น เรื่อง 3อ 2ส ตามสภาพปัญหา และการยกตัวอย่างกรณีผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง การทำกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเสริมพลัง กลุ่มตัวอย่างสามารถนำไปใช้ในการดูแลตนเองเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้